

PAVOL VI.

SACERDOTALIS CAELIBATUS

Encyklika o kňazskom celibáte

Preklad: Marta Jedličková

Vyd. Vydavateľské družstvo Lúč, Bratislava 1996

ÚVOD

Posvätný celibát dnes

1. Kňazský celibát, ktorý si Cirkev od vekov stráži ako žiarivý drahokam, zachováva si celú hodnotu aj v dnešnej dobe, charakterizovanej hlbokou premenou myslenia a štruktúr.

V klíme nového kvasenia objavila sa tendencia, ba výslovná vôľa pobádať Cirkev, aby si preverila toto svoje charakteristické ustanovenie, zachovávanie ktorého sa podľa niektorých stalo v dnešnej dobe a v dnešnom svete problematickým, ba takmer nemožným.

Môj prísľub

2. Tento stav vecí, čo niektorým kňazom a mladým ašpirantom na kňazstvo zneisťuje svedomie a vyvoláva zmätok a mnohých veriacich ľaká, vedie ma k tomu, aby som neváhal splniť sľub, daný už ctihodným koncilovým otcom, ktorým som oznámil svoj úmysel znovu osvetliť a zdôvodniť kňazský celibát v súčasných okolnostiach¹. Medzičasom som dlho a vrúcne vzýval Ducha Potešiteľa, aby mi dal potrebné svetlo a pomoc, a pred Božou tvárou som skúmal mienky a žiadosti, ktoré mi prišli zo všetkých strán, najmä od niektorých pastierov Božej Cirkvi.

Šírka a závažnosť tejto otázky

3. Veľký problém, týkajúci sa posvätného celibátu cirkevného kléru mi dlho prebiehal myslou v celej jeho šírke a závažnosti: Má aj dnes platiť tento prísny a vznešený záväzok pre tých, čo chcú prijať kňazskú vysviacku? Je dnes možné a vhodné zachovávať takýto záväzok? Nedožel čas na to, aby sa zrušilo puto, ktoré v Cirkvi spája celibát s kňazstvom? Nemohlo by byť toto ťažké zachovávanie dobrovoľné? Nepomohlo by to kňazskej službe, neuláhčilo ekumenické zblíženie? A ak má zlaté pravidlo posvätného celibátu zostať, akými dôvodmi možno dnes dokázať túto jeho posvätnosť a vhodnosť? Akými prostriedkami ho možno zachovať a ako ho z bremena zmeniť na pomoc pre kňazský život?

Skutočnosť a problémy

4. Venoval som pozornosť najmä rôznym námietkam proti tomu, aby sa posvätný celibát udržal. Závažnosť a zložitosť tejto otázky mi totiž z moci mojej apoštolskej služby ukladá, aby som poctivo zväžil skutočnosť a problémy, ktoré zahŕňa, avšak s tým, čo je mojou povinnosťou a mojím poslaním - že ich objasním vo svetle pravdy, ktorou je Kristus, s úmyslom vo všetkom spĺňať vôľu Toho, čo ma na tento úrad povolal, a tak dokázať, že som pred Cirkvou tým, čím mám byť - sluhom Božích sluhov.

Námietky proti kňazskému celibátu

Celibát a Nový zákon

5. Možno povedať, že ešte nikdy sa otázka cirkevného celibátu neskúmala tak dôkladne a zo všetkých uhlov ako dnes - a to na úrovni naukovej, historickej, sociologickej, psychologickej, pastoračnej. Robí sa tak často v podstate so stotočnými úmyslami, i keď slová niekedy môžu klamať.

Prvá, ako sa zdá, pochádza z najzávažnejšieho prameňa. Podľa nej Nový zákon, v ktorom sa uchováva učenie Krista a apoštolov, nevyžaduje celibát posvätných služobníkov, ale ho skôr predkladá ako dobrovoľnú poslušnosť osobitnému povolaniu alebo osobitej charizme². Kristus nemal pri voľbe Dvanástich takúto výhradu, a podobne ani apoštolí nepožadovali celibát od tých, ktorých postavili na čelo prvých kresťanských spoločenstiev³.

Cirkevní otcovia

6. Intímny vzťah, aký Otcovia Cirkvi a cirkevní spisovatelia počas storočí vytvorili medzi povolaním k služobnému kňazstvu a posvätným panenstvom, má svoj pôvod v zmyšľaní a situáciách doby líšiacich sa od našich. V patristických textoch sa kléru často väčšmi než celibát odporúča zdržanlivosť v užívaní manželstva a zdá sa, že dôvody, ktoré sa uvádzajú pre dokonalú čistotu posvätných služobníkov, sú niekedy inšpirované prílišným pesimizmom čo situácie človeka v pozemskom živote, alebo osobitným pojmom čistoty potrebnej na kontakt s posvätnými vecami. Okrem toho niekdajšie argumenty už vraj neplatia vo všetkých spoločensko-kultúrnych prostrediach, v ktorých je dnes Cirkev povolaná pôsobiť prostredníctvom svojich kňazov.

Povolanie a celibát

7. Jedna z ťažkostí, na ktorú mnohí upozorňujú, vyplýva zo skutočnosti, že pri jestvujúcej disciplíne celibátu charizma kňazského povolania sa prekrýva s charizmou dokonalej čistoty ako životného stavu Božieho služobníka; preto sa pýtajú, či je správne vylúčiť z kňazstva tých, ktorí sú povolaní na túto službu, ale nie sú povolaní žiť v celibáte.

Celibát a nedostatok členov kléru

8. Keby sa kňazský celibát v Cirkvi udržal, spôsobilo by to okrem iného veľmi vážnu škodu tam, kde je kvantitatívny nedostatok kléru, ako sa to so žiaľom konštatovalo na samom posvätnom koncile⁴, naďalej by vytváral dramatické situácie tým, že by prekážal plnému uskutočňovaniu Božieho plánu spásy a niekedy by ohrozoval samotnú možnosť prvého ohlasovania evanjelia. Znepokojujúce zriadenie radov kléru totiž niektorí pripisujú náročnosti záväzku celibátu.

Tiene nad celibátom

9. Nechýbajú potom takí, čo sú presvedčení, že kňazstvo spojené s manželstvom nielenže by odoberalo príležitosť na nevernosti, neporiadky, bolestné dezercie, ktoré zraňujú a zarmucujú celú Cirkev, ale by Kristovým služobníkom umožňovalo úplnejšie svedectvo kresťanského života aj v oblasti rodiny, z ktorej ich prítomný stav vylučuje.

Násilie na prirodzenosti?

10. Sú aj takí, čo neprestávajú tvrdiť, že kňaz sa pod vplyvom celibátu ocitá vo fyzicky a psychologicky neprirodzenej situácii, poškodzujúcej rovnováhu a dozrievanie jeho ľudskej osobnosti; tak sa stáva - hovoria - že kňaz často zatrpkne a chýba mu ľudské teplo, úplné spoločenstvo života a osudu s ostatnými bratmi, a je nútený žiť osamotene, čo je pre neho zdrojom horkosti a malomyseľnosti. Nepoukazuje toto všetko na nespravodlivé násilie a na neospravedliteľné pohrdanie ľudskými hodnotami, ktoré vyplývajú z Božieho diela stvorenia a sú súčasťou diela Kristovho vykúpenia?

Neprimeraná formácia

11. Keď okrem toho pozorujeme spôsob, ako u kandidátov kňazstva dochádza k prijatiu takého obťažného záväzku, možno namietat, že je prakticky výsledkom pasívneho postoja, spôsobeného často formáciou, ktorá vôbec nie je primeraná a dostatočne nerešpektuje ľudskú slobodu, a nie je ovocím autentického osobného rozhodnutia; stupeň poznania a samostatného rozhodovania u mladého človeka a jeho psychofyzická dozretosť je totiž dosť nízka a v každom prípade neprimeraná dôležitosť, objektívnym ťažkostiam a trvaniu záväzku, aký na seba berie.

Pravdivé stanovisko

12. Uvedomujeme si, že proti posvätnému celibátu možno vyriešiť aj mnohé ďalšie námietky: je to veľmi zložitá otázka, ktorá, pokiaľ ide o bežné ponímanie života, zatína do živého a vovádza doň vyššie svetlo, pochádzajúce z Božieho zjavenia; pred tými, čo "nepochopia toto slovo"⁵, čo nepoznajú alebo zabúdajú na "Boží dar"⁶ a nevedia, aká je vyššia logika nového ponímania života a aká je jej úžasná účinnosť a prekypujúca

plnosť, stojí však nekonečný rad ťažkostí.

Svedectvo minulosti a prítomnosti

13. Zdalo by sa, že tento súhrn námietok prehlúši odveký slávnostný hlas pastierov Cirkvi, majstrov ducha, žitého svedectva nespočetnej légie svätých a verných Božích služobníkov, ktorí z posvätného celibátu urobili vnútorný predmet a vonkajší znak svojho úplného a radostného darovania sa Kristovej službe. Nie, tento hlas je aj dnes silný a pokojný; neprichádza len z minulosti, počuť ho aj v prítomnosti. Keďže som sa vždy usiloval sledovať skutočnosť, nemôžem zatvárať oči pred týmto skvelým a prekvapujúcim faktom: Aj dnes sú vo svätej Božej Cirkvi, vo všetkých častiach sveta, kde postavila svoje požehnané stany, nespočetní posvätní služobníci - subdiakoni (pozn. red.: subdiakonát bol zrušený), diakoni, kňazi, biskupi - ktorí bezúhonne žijú dobrovoľný celibát a zasvätenie; a pri tom si nemožno nevšimnúť nesmierne zástupy rehoľníkov, rehoľníčok, ako aj mladých, laikov, veriacich - všetkých so záväzkom dokonalej čistoty. A nie preto, že by pohrdali Božím darom života, ale z vyššej lásky k novému životu, ktorý pramení z veľkonočného tajomstva: žijú ho s odvážnou prísnosťou, s radostnou duchovnosťou, s príkladnou úplnosťou a aj s relatívnou ľahkosťou. Tento veľkolepý jav dokumentuje osobitnú skutočnosť Božieho kráľovstva, ktoré žije v lone modernej spoločnosti, a poskytuje zároveň pokornú a požehnanú službu ako "svetlo sveta" a "soľ zeme"⁷. Nemôžem zamlčať svoj obdiv - je to nepochybne vanutie Kristovho Ducha.

Potvrdenie platnosti celibátu

14. Ja preto súdim, že jestvujúci zákon o posvätnom celibáte má aj dnes, a to nemeniteľne, sprevádzať cirkevný úrad; posvätnému služobníkovi má pomáhať v jeho výlučnej, trvalej a úplnej voľbe jedinej a najvyššej lásky ku Kristovi a účasti na Božom kulte a na službe Cirkvi a má charakterizovať jeho životný stav v spoločenstve veriacich alebo v profánnej spoločnosti.

Moc Cirkvi

15. Je isté, že charizma kňazského povolania, zameraná na Boží kult a náboženskú a pastoračnú službu Božiemu ľudu, je odlišná od charizmy, ktorá vedie k voľbe celibátu v zasvätenom živote⁸; kňazské povolanie, i keď je vo svojej inšpirácii Božie, nestáva sa definitívnym a činným bez súhlasu a prijatia toho, kto má v Cirkvi moc a zodpovednosť za službu cirkevnému spoločenstvu; je teda na cirkevnej autorite, aby podľa podmienok miesta a času určila, akí by konkrétne mali byť muži a ich vlastnosti, aby ich bolo možné považovať za vhodných na náboženskú a pastoračnú službu tejto Cirkvi.

Účel encykliky

16. V duchu viery považujem preto príležitosť, ktorú mi ponúka Božia Prozreteľnosť, za vhodnú na to, aby som znovu a spôsobom, ktorý väčšmi osloví dnešného človeka, objasnil hlboké dôvody pre posvätný celibát, pretože ak ťažkosti proti viere "môžu podnecovať myseľ na jej hlbšie a dôkladnejšie pochopenie"⁹, nie inak je to s cirkevnou disciplínou, ktorou sa riadi život veriacich.

Teším sa, že môžem v tejto situácii a z tohto zorného uhla kontemplovať Božie bohatstvo a krásu Kristovej Cirkvi, ktorú nie vždy možno bezprostredne odhaliť ľudským pohľadom, lebo pôsobí z lásky božskej Hlavy Cirkvi a prejavuje sa v takej dokonalej svätosti¹⁰, že uvádza v úžas ľudského ducha a ľudské sily sú nedostatočné na to, aby mohli byť jej dôvodom.

Prvá časť

I. DÔVODY PRE POSVÄTNÝ CELIBÁT

Koncil a celibát

17. II. vatikánsky koncil o trvalej zdržanlivosti vyhlásil, že "povaha kňazstva si ju síce sama osebe nevyžaduje, ako je zjavné z praxe prvotnej Cirkvi a z tradície východných cirkví"¹¹, ale ten istý posvätný koncil neváhal slávnostne potvrdiť starý, posvätný, blahodarný zákon o kňazskom celibáte, pričom uvádza aj dôvody dostatočné pre tých, čo vedia v duchu viery a s veľkodušným vnútorným nadšením oceniť Božie dary.

Staré argumenty v novom svetle

18. Nie je to dnes nič nové, že sa uvažuje o "mnohostrannej vhodnosti" (1.c.) celibátu pre Božích služobníkov a aj keď sa výslovné dôvody líšili podľa mentality a situácie, vždy ich inšpirovali špecificky kresťanské úvahy, v

hĺbke ktorých sa skrýva intuícia najhlbších motívov. Tie sa môžu stať ešte zrejmejšími nie bez vplyvu Svätého Ducha, ktorého Kristus prisľúbil svojim, aby mohli poznať veci, ktoré prídu¹², aby učili Boží ľud poznávať tajomstvo Krista a Cirkvi aj pomocou skúsenosti z hlbšieho preniknutia duchovných vecí počas storočí¹³.

Kristologický význam celibátu

Kristova novosť

19. Kresťanské kňazstvo, ktoré je nové, možno pochopiť len vo svetle novosti Krista, najvyššieho a večného Veľkňaza, ktorý ustanovil služobné kňazstvo ako reálnu účasť na svojom jedinom kňazstve¹⁴. Kristov služobník a správca Božích tajomstiev¹⁵ má v ňom teda priamy vzor a najvyšší ideál¹⁶. Pán Ježiš, jednorodný Boží Syn, ktorého poslal Otec na svet, stal sa človekom, aby sa ľudstvo, zotročené hriechom a smrťou, obnovilo a pomocou nového zrodu¹⁷ vstúpilo do nebeského kráľovstva. Tým, že sa Ježiš celý zasvätil Otcovej vôli¹⁸, svojim veľkonočným tajomstvom zavŕšil toto nové stvorenie¹⁹, do času a priestoru priniesol novú, vznešenu formu života, ktorá mení samu pozemskú situáciu ľudstva²⁰.

Manželstvo a celibát v novosti Krista

20. Aj manželstvo, ktoré z Božej vôle pokračuje v diele prvého stvorenia²¹ a je pojaté do celkového plánu spásy, nadobúda nový význam a novú hodnotu. Ježiš mu totiž vrátil pôvodnú dôstojnosť²², uctil si ho²³ a pozdvihol ho na dôstojnosť sviatosti a tajomného znaku spojenia s Cirkvou²⁴. A tak, keď kresťanskí manželia praktizujú vzájomnú lásku, plnia si svoje špecifické povinnosti a smerujú k svätosti, ktorá im je vlastná, spoločne kráčajú do nebeskej vlasti. Kristus však, Prostredník lepšej Zmluvy²⁵, otvoril aj novú cestu, na ktorej ľudská bytosť, ktorá sa úplne a priamo odovzdá Pánovi a stará sa len o neho a o jeho veci²⁶, jasnejšie a dokonalejšie manifestuje hlboko obnovujúcu skutočnosť Nového zákona.

Panenstvo a kňazstvo v Kristovi Prostredníkovi

21. Kristus, jediný Otcov Syn, mocou svojho vtelenia sa stal prostredníkom medzi nebom a zemou, medzi Ocom a ľudským pokolením. V plnom súlade s týmto poslaním Kristus zostal po celý život v stave panenstva, čo znamená jeho úplné odovzdanie sa službe Bohu a ľuďom. Toto hlboké spojenie panenstva a kňazstva v Kristovi odráža sa u tých, ktorých údelom je mať spoluúčasť na dôstojnosti a poslaní večného Prostredníka a Kňaza a táto spoluúčasť bude tým dokonalejšia, čím bude posvätný služobník slobodnejší od zväzkov tela a krvi²⁷.

Celibát pre nebeské kráľovstvo

22. Ježiš, ktorý si vybral prvých služobníkov spásy a chcel, aby boli zasvätení do poznania tajomstiev nebeského kráľovstva²⁸, aby boli z osobitného titulu Božími spolupracovníkmi a jeho vyslancami²⁹, nazýval ich priateľmi a bratmi³⁰, pre nich obetoval seba, aby boli posvätení v pravde³¹, sľúbil hojnú odmenu každému, kto opustí dom, rodinu, manželku a deti pre Božie kráľovstvo³². Ba slovami, plnými tajomstva a očakávania, aj odporučal³³ dokonalejšie zasvätenie sa nebeskému kráľovstvu panenstvom ako osobitným darom³⁴. Motívom odpovede na túto Božiu charizmu je Božie kráľovstvo³⁵, a týmto kráľovstvom³⁶, evanjeliom³⁷ a Kristovým menom³⁸ motivuje Ježiš svoje výzvy na namáhavé apoštolské zriekanie sa pre intímnejšiu účasť na jeho osude³⁹.

Svedectvo Kristovi

23. Je to teda tajomstvo Kristovej novosti, všetkého, čím On je a čo znamená, je to súhrn najvyšších ideálov evanjelia a kráľovstva, je to osobitný prejav milosti, prameniacy z Vykupiteľovho veľkonočného tajomstva a spôsobujúci, že u tých, ktorých si Ježiš Kristus povolal, stáva sa voľba panenstva želateľnou a dôstojnou, s úmyslom mať účasť nielen na jeho kňazskom úrade, ale spolu s ním aj na jeho životnom stave.

Plnosť lásky

24. Odpoveď na Božie povolanie je odpoveďou lásky na lásku, ktorú nám Kristus dokázal vznešeným spôsobom⁴⁰; halí sa do tajomstva v osobitnej láske k duším, ktorým On vyslovil svoje najzaväzujúcejšie výzvy⁴¹. Milosť, rozmnožená Božou silou, požiadavka, ktorá, keď je autentická, úplná, výlučná, pevná a trvalá, je neprekonateľným podnetom každého heroizmu. Preto voľba posvätného celibátu Cirkvi vždy považovala za "znak a podnet lásky"⁴²; znak bezvýhradnej lásky, podnet lásky, otvorenej voči všetkým. Kto ešte môže vidieť v

takto darovanom živote, a to z uvedených dôvodov, znaky duchovnej chudoby, a egoizmu? Ved' on je a má byť zriedkavý a mimoriadne významným príkladom života, ktorého pohnútkou a silou je láska a človek v nej vyjadruje svoju výnimočnú veľkosť. Kto ešte môže pochybovať o morálnej a duchovnej plnosti života takto zasväteného nie hocakému, ale najvzšeňejšiemu ideálu - Kristovi a jeho dielu pre nové ľudstvo v každom čase a na každom mieste?

Pozvanie na štúdium

25. Táto biblická a teologická perspektíva, ktorá pripája naše služobné kňazstvo ku Kristovmu a ktorá si berie vzor z úplného a výlučného odovzdania sa Krista svojmu spásonosnému poslaniu a dôvod nášho prispôsobenia sa forme lásky a obety, vlastnej Kristovi Vykupiteľovi, zdá sa mi taká hlboká a taká bohatá na špekulatívnu i praktickú pravdu, že vás vyzývam, ctihodní bratia, vyzývam učencov kresťanskej náuky aj duchovných učiteľov a všetkých kňazov, schopných nadprirodzenej intuície ich povolania, vytrvať v štúdiu tejto perspektívy a hlbšie preniknúť do jej plodnej vnútornej skutočnosti, aby sa tak puto, ktoré spája kňazstvo s celibátom, zjavilo vo svojej žiarivej a hrdinskej logike jedinečnej a bezhraničnej lásky ku Kristovi Pánovi a k jeho Cirkvi.

Cirkevný význam celibátu

Kristov a kňazov celibát a láska k Cirkvi

26. Kňaz, vedený Kristom⁴³ až po úplné odovzdanie seba samého, sa dokonalejšie pripodobňuje Kristovi aj v láske, ktorou večný Kňaz miloval Cirkev, svoje Telo, obetujúc za ňu celého seba samého, aby z nej napokon urobil slávnú, svätú a nepoškvrnenú Nevestu⁴⁴.

Zasvätené panenstvo posvätných služobníkov je totiž prejavom Kristovej panenskej lásky k Cirkvi a nadprirodzenej panenskej plodnosti tohto spojenia, vďaka ktorému sa Božie deti nerodia z tela a z krvi⁴⁵⁻⁴⁶.

Jednota a harmónia kňazského života: vysluhovanie slova

27. Keď sa kňaz venuje službe Pánovi Ježišovi a jeho mystickému Telu v úplnej slobode, ktorá je uľahčená vlastnou totálnou obetou, plnším spôsobom uskutočňuje jednotu a harmóniu svojho kňazského života⁴⁷. Rastie v ňom schopnosť počúvať Božie slovo a modliť sa. Božie slovo, ktoré Cirkev stráži, vzbudzuje totiž v kňazovi, ktorý nad ním denne rozjíma, žije ho a ohlasuje veriacim, najsilnejšiu a najhlbšiu odozvu.

Posvätné oficium a modlitba

28. A tak ako Kristus, pohrúžený len do Božích vecí a do vecí Cirkvi⁴⁸, jeho služobník, napodobňujúc Najvyššieho kňaza, ktorý je stále pred Božou tvárou, aby za nás orodoval⁴⁹, prijíma z pozornej a zbožnej modlitby posvätného oficiu, ktorou prepožičiava svoj hlas Cirkvi, modliacej sa spolu so svojim Ženichom⁵⁰, neustálu radosť a podnet a upozorňuje na potrebu, že na námahu má nadväzovať modlitba, čo je vynikajúcim spôsobom úlohou kňaza⁵¹.

Vysluhovanie milosti a Eucharistie

29. A všetko ostatné v živote kňaza nadobúda väčšiu plnosť vzhľadom na význam i na posväcujúcu účinnosť. Jeho osobitné úsilie o vlastné posväcovanie nachádza totiž nové podnety vo vysluhovaní milosti a vo vysluhovaní Eucharistie, v ktorej je zhrnuté dobro Cirkvi⁵²: keď kňaz koná v Kristovej osobe, intímnejšie sa spája s obetou, kladúc na oltár celý svoj život, ktorý nesie znaky zápalnej obety.

Plný a plodný život

30. O čom ešte môžeme uvažovať, čo by zväčšilo schopnosť, službu, lásku, obetu kňaza za celý Boží ľud? Kristus to povedal sám: "Ak pšeničné zrnó nepadne do zeme a neodumrie, ostane samo. Ale ak odumrie, prinesie veľkú úrodu"⁵³ a apoštol Pavol sa neváhal vystaviť každodennej smrti, aby u svojich veriacich dosiahol slávu Krista Ježiša⁵⁴. A tak aj kňaz svojim každodenným zomieraním seba samému, zriekaním sa legitímnej lásky k vlastnej rodine z lásky ku Kristovi a k jeho kráľovstvu, nájde slávu v plnom a plodnom živote s Kristom, pretože v ňom bude ako On milovať a dávať sa všetkým Božím synom.

Neženatý kňaz v spoločenstve veriacich

31. Kňaz v spoločenstve veriacich, zverených jeho starostlivosti, je dnešným Kristom; jeho najväčšia dôstojnosť pramení z toho, že vo všetkom napodobňuje jeho obraz a nasleduje jeho osobitný príklad: vo svojom

vnútornom živote, ako aj v živote služby. Kňaz je pre svojich synov v Kristovi znakom a svedectvom vznešenejších a nových skutočností Božieho kráľovstva, ktorých je rozdávatelom, keďže sám ich vlastní vo vyššom stupni a živí vieru a nádej všetkých kresťanov, ktorí, ako takí, sú povinní zachovávať čistotu podľa vlastného stavu.

Pastoračná účinnosť celibátu

32. Zasvätenie sa Kristovi z nového vynikajúceho dôvodu, ako je celibát, zodpovedá okrem iného u kňaza, ako je to zjavné, aj v praktickej oblasti, maximálnej účinnosti a najlepšiemu psychologickému a citovému prístupu v neustálom uskutočňovaní dokonalej lásky, ktorá mu umožňuje širšie a konkrétnejšie sa rozdávať, keď ide o potreby druhých⁵⁵⁻⁵⁶, a zjavne mu zaručuje väčšiu slobodu a disponibilitu v pastoračnej službe⁵⁷, v jeho činnosti a v láskyplnej prítomnosti vo svete, do ktorého ho Kristus poslal⁵⁸, aby splácal ich dlh za všetky Božie deti.

Eschatologický význam celibátu

Túžba Božieho ľudu po nebeskom kráľovstve

33. Božie kráľovstvo nie je z tohto sveta⁶⁰, tu na zemi je prítomné tajomným spôsobom a svoju dokonalosť dosiahne slávnym príchodom Pána Ježiša⁶¹. Cirkev tu na zemi je zárodkom a počiatkom tohto kráľovstva; a zatiaľ čo pomaly, ale isto vzrastá, túži po dokonalom kráľovstve a chce sa zo všetkých síl spojiť so svojim Kráľom v sláve⁶².

Boží ľud, putujúci dejinami, je na ceste k svojej pravej vlasti⁶³, kde sa v plnosti zjaví Božie synovstvo vykúpených⁶⁴ a definitívne sa bude skvieť premenená krása nevesty Božieho Baránka⁶⁵.

Celibát ako znak nebeských dobier

34. Náš Pán a Učiteľ povedal, že "pri vzkriesení sa ľudia neženia, ani nevydávajú, ale sú ako anjeli v nebi"⁶⁶. Vo svete človeka, do veľkej miery zaujatom pozemskými starosťami a dosť často ovládaného žiadosťami tela, vzácny Boží dar dokonalej zdržanlivosti pre Božie kráľovstvo je práve "osobitným znakom nebeských dobier"⁶⁸, ohlasuje na zemi posledné časy spásy⁶⁹ s príchodom nového sveta a istým spôsobom anticipuje dovŕšenie kráľovstva potvrdzujúc jeho najvyššie hodnoty, ktoré raz budú vyžarovať zo všetkých Božích detí. Je preto svedectvom o nutnom smerovaní Božieho ľudu k poslednému cieľu pozemského putovania a podnetom pre všetkých pozdvihnúť zrak na vyššie veci, tam, kde Kristus sedí po pravici Otca a kde je náš život skrytý s Kristom v Bohu, aby sa zjavil v sláve⁷⁰.

II. CELIBÁT V ŽIVOTE CIRKVI

Starobylosť

35. Veľmi zdĺhavé, ale zaiste poučné by bolo štúdium historických dokumentov o cirkevnom celibáte. Postačí nám nasledovná zmienka. V starokresťanských časoch Otcovia a cirkevní spisovatelia svedčia o tom, že tak na východe, ako aj na západe bola u posvätných služobníkov rozšírená prax dobrovoľného celibátu⁷¹, pretože veľmi harmonizoval s ich úplným odovzdaním sa službe Kristovi a jeho Cirkvi.

Západná Cirkev

36. Západná Cirkev už od začiatku 4. storočia pod vplyvom zásahov rôznych oblastných koncilov i rímskych pápežov upevnila, rozšírila a schválila túto prax⁷². Boli to predovšetkým najvyšší pastieri a učelia Božej Cirkvi, strážcovia a interpreti dedičstva viery a svätých kresťanských mravov, čo podporovali, obhajovali a obnovovali cirkevný celibát v nasledujúcich epochách dejín, aj keď sa vyskytovala opozícia i v samom klére a morálka dekadentnej spoločnosti nenapomáhala hrdinskosť čnosti. Povinnosť celibátu sa potom slávnostne uzákonila na Tridentskom koncile⁷³ a napokon bola pojatá do Kódexu kanonického práva⁷⁴.

Nedávne pápežské magistérium

37. Mne časovo najbližší rímski pápeži vyjadrili svoju horlivosť i náuku, ktorou osvietili a podnietili klérus zachovávať celibát⁷⁵; aj ja chcem využiť príležitosť, a vzdať osobitný hold najsvätejšej pamäti môjho bezprostredného predchodcu, ktorý ešte žije v srdci sveta a ktorý na Rímskej synode, za úprimného súhlasu kléru nášho mesta, povedal: "Zarmucuje ma, že... niekto môže blúzniť o vôli katolíckej Cirkvi a vhodnosti

zrieknuť sa toho, čo po stáročia bolo a zostane jednou z najvznešenejších a najčistejších ozdôb jej kňazstva. Zákon o cirkevnom celibáte a starostlivosť o to, aby si zachoval vážnosť, zostáva stálou pripomienkou na zápasy z hrdinských čias, keď Cirkev musela bojovať a bola úspešná vďaka jej slávnemu trinomu, ktorý je vždy symbolom víťazstva: Kristova Cirkev slobodná, čistá a katolícka"76.

Východná Cirkev

38. Ak je legislatíva východnej Cirkvi v otázke celibátu kléru iná, ako bola definitívne určená na Trulánskom koncile v roku 69277 a ako bola otvorene uznaná na II. vatikánskom koncile78, je to tak aj pre odlišnú historickú situáciu tejto vznešenej časti Cirkvi, vzhľadom na ktorú Svätý Duch blahodarne a nadprirodzene prispôsobil svoj vplyv.

Využívam túto príležitosť, aby som vyjadril úctu a ocenenie celému kléru východných cirkví za príklad vo vernosti a horlivosti, ktoré si zaslúžia úprimnú pochvalu.

Hlas východných Otcov

39. Zároveň je mi však povzbudením ponechať disciplínu, týkajúcu sa celibátu kléru, apológia panenstva, ktorú máme od východných Otcov. Znie mi napríklad v myslí hlas sv. Gregora Naziánskeho, ktorý nám pripomína, že "panenský život je obrazom šťastia, čo nás čaká v budúcom svete"79. A nemenej ma v tom povzbudzuje aj chváloreč na kňazstvo sv. Jána Chryzostoma, o ktorej doteraz rozjímam; chcel ňou poukázať na nutnú harmóniu, aká má vládnuť medzi súkromným životom služobníka oltára a dôstojnosťou, do ktorej je odetý v poriadku svojho posvätného úradu: "...patrí sa, aby ten, kto pristupuje ku kňazstvu, bol čistý, ako keby sa zdržiaval v nebi"80.

Významné znaky vo východnej tradícii

40. Navyše netreba podotýkať, že aj na východe za biskupov vysviacajú len neženatých kňazov a sami kňazi nemôžu uzavrieť manželstvo po kňazskej vysviacke. Z toho vyplýva, že aj tieto ctihodné cirkvi prijímajú do istej miery zásadu celibátneho kňazstva, ako aj zásadu istej vhodnosti celibátu pre kresťanské kňazstvo, ktorého vrchol a plnosť vlastnia biskupi81.

Vernosť západnej cirkvi vlastnej tradícii

41. V každom prípade západná cirkev sa nemôže zaobísť bez vlastnej starobylej tradície a nie je mysliteľné, že by po stáročia išla cestou, ktorá miesto toho, aby napomáhala duchovné bohatstvo jednotlivých duší a Božieho ľudu, istým spôsobom kompromitovala alebo svojvoľnými právnymi zásahmi potláčala slobodný rozvoj najhlbších skutočností prirodzenosti a milosti.

Osobitné prípady

42. Podľa základnej normy v správe katolíckej Cirkvi, o ktorej som sa už zmienil (b.15), ako je na jednej strane zákon, ktorý vyžaduje slobodnú a trvalú voľbu celibátu pre tých, ktorí sú pripustení ku kňazskej vysviacke, na druhej strane možno súhlasiť so štúdiom osobitných podmienok pre ženatých posvätných služobníkov, patriacich do cirkvi a kresťanských spoločenstiev doteraz oddelených od katolíckeho spoločenstva, ktorí keď chcú plne prináležať do takéhoto spoločenstva a vykonávať v ňom posvätnú službu, boli by pripustení ku kňazským funkciám, avšak za tých okolností, že to nespôsobí škodu platnej disciplíny vzhľadom na posvätný celibát.

A že autorita Cirkvi nevyhýba vykonávaniu tejto moci, to dokazuje možnosť, naznačená posledným ekumenickým koncilom, udeliť diakonskú vysviacku aj mužom zrelého veku, ktorí žijú v manželstve82.

Potvrdenia

43. Ale toto všetko neznamena uvoľnenie jestvujúceho zákona a netreba to vysvetľovať ako predohru k jeho zrušeniu. A radšej ako prejaviť zhovievavosť k tejto hypotéze, čo v dušiach oslabuje silu a lásku, ktoré robia celibát bezpečným a šťastným, a zatemňuje pravé učenie, ktoré zdôvodňuje jeho jestvovanie a oslavuje jeho jas, nech sa podporuje úsilie na obranu duchovného ponímania a morálnej hodnoty panenstva a celibátu83.

Dôvera Cirkvi

44. Posvätné panenstvo je osobitný dar a celá súčasná Cirkev, slávnostne a univerzálne reprezentovaná svojimi zodpovednými pastiermi, vzhľadom na disciplínu východných cirkví, ako som sa už o tom zmienil, prejavila úplnú istotu vo Svätom Duchu, "že Otec štedro udelí dar celibátu, ktorý je tak veľmi primeraný

kňazstvu Nového zákona, ak len oň pokorne a vrúcne prosia tí, čo sviatostnou vysviackou majú účasť na Kristovom kňazstve, ba i celá Cirkev".84

Modlitba Božieho ľudu

45. A zvolávam v duchu celý Boží ľud, aby si plnil svoju povinnosť podporovať kňazské povolania⁸⁵ a naliehavo, vrúcne prosil Otca všetkých, Božieho Ženicha Cirkvi a Svätého Ducha, ktorý je jej dušou, aby na orodovanie Blahoslavenej Panny a Matky Krista a Cirkvi, vylial najmä dnes tento Boží dar, na ktorý Otec zaiste nie je lakomý, a aby sa duše naň uspôsobili duchom hlbokkej viery a veľkodušnej lásky. A aby tak v dnešnom svete, ktorý potrebuje Božiu slávu⁸⁶, kňazi, čoraz dokonalejšie pripodobnení jedinému a najvyššiemu Kňazovi, boli žiariacou Kristovou slávou⁸⁷ a aby sa ich prostredníctvom v dnešnom svete zvelebila Božia "sláva milosti"⁸⁸.

Dnešný svet a posvätný celibát

46. Áno, ctihodní a najdrahší bratia v kňazstve, ktorých milujem "v srdci Ježiša Krista"⁸⁹, ten svet, v ktorom dnes žijeme, zasiahnutý krízou rastu a premeny, oprávnené hrdý na ľudské hodnoty a ľudské výdobytky naliehavo potrebuje svedectvo života, zasväteného najvyšším a najposvätejším duchovným hodnotám, aby tomuto dnešnému času nechýbalo vzácne a neporovnateľné svetlo najvznešenejších úspechov ducha.

Kvantitatívny nedostatok kňazov

47. Náš Pán Ježiš neváhal zveriť skupinke ľudí, ktorú by každý považoval počtom i kvalitou za nedostatočnú, úžasnú úlohu evanjelizácie vtedy známeho sveta a tomuto "maličkému stádu" prikázal, aby sa nebálo⁹⁰, lebo s ním a pre neho, vďaka jeho stálej prítomnosti⁹¹, zaznamená víťazstvo nad svetom⁹². Ježiš nám pripomenul aj to, že Božie kráľovstvo má svoju skrytú vnútornú silu, ktorá mu umožňuje rásť až do žatvy bez toho, že by človek o tom vedel⁹³. Žatva v Božom kráľovstve je veľká a robotníkov je, tak ako na začiatku, stále málo, ba nikdy ich ešte nebolo toľko, aby ich podľa ľudského úsudku bolo dosť. Ale Pán kráľovstva káže prosieť, aby Pán žatvy poslal robotníkov na svoje pole⁹⁴. Rady a opatrnosť ľudí nemožno postaviť nad tajomnú múdrosť Toho, čo v dejinách spásy čelil múdrosti a moci človeka so svojim bláznovstvom a svojou slabosťou⁹⁵.

Odvaha z viery

48. Vyzývam v odvážnej viere vyjadriť hlboké presvedčenie Cirkvi, podľa ktorého záväznejšia a veľkodušnejšia odpoveď na milosť, výslovnejšia a hlbšia dôvera v jej tajomnú a strhujúcu moc, otvorenejšie a úplnejšie svedectvo o Kristovom tajomstve nikdy nedopustia, aby napriek ľudským výpočtom a vonkajšiemu zdaniu stroskotala vo svojom poslaní spasiť celý svet. Každý má vedieť, že všetko môže v Tom, ktorý jediný dáva duším silu⁹⁶ a posilňuje svoju Cirkev⁹⁷.

Koreň problému

49. Nemožno bez výhrad veriť, že by čírym zrušením cirkevného celibátu v značnej miere vzrástol počet posvätných povolaní. Zdá sa, že súčasná skúsenosť cirkví a cirkevných spoločenstiev, ktoré svojim služobníkom dovoľujú manželstvo, hovorí iné. Príčinu úbytku kňazských povolaní treba hľadať inde, najmä: v strate alebo v oslabení zmyslu pre Boha a pre posvätno u jednotlivcov i v rodinách, v strate úcty k Cirkvi ako k ustanovizni spásy prostredníctvom viery a sviatosti, pre ktorú bude treba študovať skutočný koreň problému.

III. CELIBÁT A ĽUDSKÉ HODNOTY

Celibát a láska

50. Cirkev, ako som to vyššie povedal (b.10), dobre vie, že voľba posvätného celibátu, ktorá predpokladá rad tvrdých sebazaprení, čo sa človeka hlboko dotýkajú, prináša so sebou aj vážne ťažkosti a problémy, na ktoré sú dnešní ľudia osobitne citliví. Mohlo by sa totiž zdať, že celibát nie je v súlade so slávnostným uznaním ľudských hodnôt zo strany Cirkvi na poslednom koncile. Ale z pozornejšej úvahy vyplynie, že ak kňaz z lásky ku Kristovi obetuje ľudskú lásku, aká sa prežíva v rodine, je to v skutočnosti mimoriadny hold tejto láske. Všeobecne sa totiž uznáva, že ľudská bytosť vždy obetovala Bohu to, čo je hodné toho, kto dáva i toho, kto prijíma.

Milosť a prirodzenosť

51. Na druhej strane Cirkev nemôže a nechce nebrať do úvahy, že voľbu celibátu - ak sa koná s ľudskou a

kresťanskou múdrosťou a zodpovednosťou - riadi milosť, ktorá neruší a nerobí na prirodzenosti násilie, ale ju pozdvihuje a dáva jej nadprirodzenú schopnosť a silu. Boh, ktorý človeka stvoril a vykúpil, vie, čo môže od neho žiadať, a dáva mu všetko potrebné, aby mohol robiť, čo jeho Stvoriteľ a Vykupiteľ od neho žiada. Sv. Augustín, ktorý mal bohatú a bolestnú skúsenosť s ľudskou prirodzenosťou, zvolal: "Daj, čo prikazuješ, a rozkáž, čo chceš"⁹⁸.

Skutočná váha ťažkostí

52. Spoľahlivé poznanie skutočných ťažkostí celibátu je pre kňaza užitočné, ba nutné, aby si plne uvedomil to, čo si celibát vyžaduje, aby bol autentický a blahodarný. Ale rovnako poctivo sa treba vyhnúť tomu, aby sa týmto ťažkostiam nepripisovala väčšia váha, ako skutočne v ľudskom alebo náboženskom kontexte majú, alebo aby sa nevyhlasovali za neriešiteľné.

Celibát nie je proti prirodzenosti

53. Keďže to už aj veda potvrdila, nie je správne opakovať (b.10), že celibát je proti prirodzenosti, lebo protirečí legitímnym fyzickým a citovým požiadavkám, naplnenie ktorých je potrebné pre úplnosť a dozretie ľudskej osobnosti. Človek, stvorený na Boží obraz a Božiu podobu⁹⁹, nie je len telo a pohlavný pud nie je v ňom všetkým. Človek je aj, ba predovšetkým, rozum, vôľa, sloboda; to sú schopnosti, vďaka ktorým je a má sa považovať za viac ako vesmír: ony ho robia vládcom vlastných fyzických, fyziologických a citových chutí.

Hlboký dôvod celibátu

54. Pravým a hlbokým dôvodom posvätného celibátu je - ako sme už povedali - voľba vnútornejšieho a úplnejšieho osobného vzťahu k tajomstvu Krista a Cirkvi pre dobro celého ľudstva: niet pochyb, že v tejto voľbe sa môžu najvyššie ľudské hodnoty vyjadriť v najväčšej miere.

Celibát ako pozdvihnutie človeka

55. Voľba celibátu neznamená ignorovanie a pohrdanie pohlavným pudom a citovosťou, čo by škodilo fyzickej a psychickej rovnováhe kňaza, ale vyžaduje si jasné poznanie, bedlivú vládu nad sebou a múdre sublimovanie vlastnej psychiky na vyššej úrovni. Takto celibát, keďže celkovo pozdvihuje človeka, účinne prispieva k jeho dokonalosti.

Celibát a dozrievanie osobnosti

56. Legitímna prirodzená túžba muža milovať ženu a založiť si rodinu sa celibátom potlačí, ale nikde nie je povedané, že manželstvo a rodina je jedinou cestou celkového dozretia ľudskej osoby. Láska v srdci kňaza nevyhasla. Činorodá láska, napojená na najčistejší prameň, uplatňovaná ako nasledovanie Boha a Krista, rovnako ako každá autentická láska, náročná a konkrétna¹⁰¹, rozširuje obzor kňaza do nekonečna, prehlbuje a zväčšuje jeho zmysel pre zodpovednosť - ukazovateľa dozrelej osobnosti - vychováva v ňom, ako výraz vyššieho a rozsiahlejšieho otcovstva, plnosť a jemnosť citov¹⁰², ktoré ho v prehojnej miere obohacujú.

Posvätný celibát a manželstvo

57. Celý Boží ľud má vydávať svedectvo o tajomstve Krista a o jeho kráľovstve, ale toto svedectvo nevydávajú všetci rovnako. Keď Cirkev necháva svedčiť o autenticky a plne kresťanskom manželskom a rodinnom živote svojich synov, ženatých laikov, svojim kňazom zveruje svedectvo o živote úplne zasvätenom novým príťažlivým skutočnostiam Božieho kráľovstva.

Ak kňazovi chýba priama osobná skúsenosť manželského života, určite mu na základe jeho formácie, služby a osobitnej milosti stavu nebude chýbať možno ešte hlbšie poznanie ľudského srdca, ktoré mu umožní dostať sa do styku s týmito problémami a ich príčinami a stať sa tak svojimi radami platnou pomocou manželom a kresťanským rodinám¹⁰³. Ak je pri kresťanskom kozube prítomný kňaz, ktorý v plnosti žije svoj celibát, podčiarkuje tým duchovný rozmer každej lásky, hodnej tohto mena a svojou osobnou obetou sa zaslúži o milosť autentickej jednoty pre veriacich, spojených posvätným zväzkom manželstva, milosť autentickej jednoty.

Osamotenosť neženatého kňaza

58. Je pravda, že kňaz je pre svoj celibát osamelým človekom. Jeho samota však nie je prázdna, lebo je naplnená Bohom a prekypujúcim bohatstvom jeho kráľovstva. Okrem toho sa na túto samotu, ktorá má byť vnútornou i vonkajšou plnosťou lásky, pripravoval, vedome si ju zvolil, a to nie z pýchy, aby sa líšil od ostatných, ani preto, aby sa zbavil bežných starostí, alebo aby sa odcudzil bratom, či z pohrdania svetom. Odlúčený od

sveta kňaz nie je oddelený od Božieho ľudu, lebo je ustanovený pre dobro ľudí¹⁰⁴, úplne zasvätený činorodej láske¹⁰⁵ a dielu, pre ktoré ho Pán prijal do služieb¹⁰⁶.

Kristus a kňazská osamotenosť

59. Niekedy na kňaza samota bolestne dolieha, ale napriek tomu neľutuje, že si ju veľkodušne zvolil. Aj Kristus, ktorý v najtragickejších hodinách svojho života zostal sám, opustený práve tými, čo si vybral za svedkov a spoločníkov svojho života a ktorých miloval do konca¹⁰⁷, vyhlásil: "Nie som sám, lebo Otec je so mnou"¹⁰⁸. Kto sa rozhodol byť celý Kristov, nájde predovšetkým v intímite s ním a v jeho milosti silu ducha potrebnú na rozptýlenie smútku a na prekonanie znechutení. Nebude mu chýbať ochrana Ježišovej panenskej Matky, materská starostlivosť Cirkvi, služby ktorej sa zasvätil. Nebude mu chýbať starostlivosť jeho otca v Kristovi, biskupa, nebude bez vnútorného bratstva so svojimi spolubratmi v kňazstve a útecha celého Božieho ľudu. A ak nepriateľstvo, nedôvera, ľudská ľahostajnosť jeho samotu niekedy dosť strpčia, bude vedieť s dramatickou jasnosťou mať účasť na osude Krista, ako apoštol, čo nie väčší ako Ten, ktorý ho poslal¹⁰⁹, ako priateľ, ktorého Božský Priateľ pripustil k najbolestnejším a najslávnejším tajomstvám, ktorý si ho vybral, aby v živote zjavnej smrti prinášal tajomné ovocie života¹¹⁰.

Druhá časť

I. PRÍPRAVA NA KŇAZSTVO

Primeraná formácia

60. Uvažovanie o kráse, dôležitosti a vnútornej vhodnosti posvätného panenstva pre služobníkov Krista a Cirkvi ukladá tomu, kto je učiteľom a pastierom, povinnosť zabezpečiť a napomôcť jeho pozitívne zachovávanie od chvíle, keď sa začína príprava na prijatie takého vzácneho daru.

Ťažkosti a problémy, čo niektorým robia zachovávanie celibátu príťažlivým alebo priam nemožným, nezriedka vyplývajú z kňazskej formácie, ktorá pre hlboké zmeny posledných čias nie je už vôbec primeraná tomu, aby formovala osobnosť hodnú "Božieho človeka"¹¹¹.

Uplatňovanie koncilových noriem

61. Posvätný II. vatikánsky ekumenický koncil v tejto súvislosti už určil veľmi múdre kritériá a normy, ktoré sú v súlade tak s pokrokom psychológie a pedagogiky, ako aj so zmenenými podmienkami ľudí súčasnej spoločnosti¹¹². Je mojou vôľou, aby sa čo najskôr vydali vhodné inštrukcie, v ktorých by sa v potrebnej šírke hovorilo na túto tému s pomocou odborníkov, aby sa tak poskytla tým, čo majú v Cirkvi veľmi vážnu úlohu pripravovať budúcich kňazov, vhodná a primeraná pomôcka.

Osobná odpoveď na kňazské volanie

62. Kňazstvo je úrad, ktorý ustanovil Kristus na službu jeho mystickému Telu - Cirkvi. Preto prislúcha jej úradnej moci pripúšťať k nemu tých, ktorým Boh, spolu s ostatnými znakmi cirkevného povolania, udelil aj charizmu posvätného celibátu (b.15).

Na základe tejto charizmy, potvrdenej aj cirkevným zákonom, človek je povolaný odpovedať slobodným rozhodnutím a úplným odovzdaním sa, podriaďujúc svoje ja vôli Boha, ktorý ho volá. Konkrétne sa Božie povolanie prejavuje u určitého jednotlivca s jeho osobnou štruktúrou, na ktorej milosť nerobí násilie. U kandidáta kňazstva sa preto má pestovať zmysel pre prijímanie Božieho daru a disponibilita vzhľadom na Boha, kladúc najväčšiu váhu nadprirodzeným prostriedkom.

Rovina prirodzenosti a rovina milosti

63. Ale, aby ho bolo možné viesť a orientovať k ideálu kňazstva, je zároveň potrebné presne poznať jeho biologický stav. Primeraná formácia má teda harmonicky koordinovať rovinu prirodzenosti v subjekte, u ktorého jasne poznáme skutočné podmienky a citové schopnosti. Jeho skutočné podmienky by sa mali s úzkostlivou starostlivosťou zistiť hneď, ako sa prejavujú znaky posvätného povolania, i s pomocou vhodného lekára alebo psychológa, a nespoliehať sa na rýchle a povrchné hodnotenie. Nemá sa vynechať ani vážne anamnestické vyšetrenie spôsobilosti osoby aj z veľmi dôležitého hľadiska dedičných faktorov.

Nevhodní

64. Osoby, o ktorých sa zistí, že sú fyzicky, psychicky alebo morálne nevhodné, treba hneď odradiť od cesty ku

kňazstvu; vychovávateľa musia vedieť, že toto je ich veľmi vážna povinnosť. Nech sa neoddávajú klamným nádejám a nebezpečným ilúziám a nech nedovolia, aby ich v sebe živil kandidát, lebo to bude mať škodlivé následky pre neho i pre Cirkev. Život, ktorý je úplne vnútorne i navonok zaangažovaný, ako je život neženatého kňaza, vylučuje totiž osoby s nedostatočnou psycho-fyzickou alebo morálnou rovnováhou, a nesmieme si myslieť, že v tejto veci milosť nahradí prirodzenosť.

Rozvoj osobnosti

65. Keď sa už potvrdila spôsobilosť subjektu a keď bol prijatý, aby prešiel programom, ktorý ho dovedie ku kňazstvu, musíme sa postarať o postupný rozvoj jeho osobnosti, a to fyzickou, intelektuálnou a morálnou výchovou smerujúcou k osobnému ovládaniu a kontrole pudov, citov a vášní.

Potreba disciplíny

66. Táto sa dokazuje pevnosťou ducha, s ktorou prijímame osobnú i spoločnú disciplínu, akú si vyžaduje kňazský život. Taká disciplína, ktorej nedostatok alebo nedostatočnosť je poľutovaniahodná, lebo prináša vážne riziká, nemá sa len znášať ako niečo uložené zvonka, ale sa má takpovediac znútorniť, včleniť do komplexu duchovného života ako jeho nevyhnutný prvok.

Osobná iniciatíva

67. Vychovateľské umenie má podnecovať mladých k vrcholne evanjeliovej čnosti úprimnosti¹¹³ a k spontánnosti, napomáhajúc každú dobrú osobnú iniciatívu, aby sa sám subjekt naučil poznávať sa a hodnotiť, vedome preberať vlastnú zodpovednosť za formovanie sa k sebaovládaniu, ktoré je vo výchove kňazov najdôležitejšie.

Uplatňovanie autority

68. Uplatňovanie autority, ktorej princíp musíme rozhodne pokladať za pevný, má sa inšpirovať múdrym usmerňovaním, pastoračným cítením a má sa odohrávať ako v rozhovore a v postupnom cvičení, ktoré vychovávateľovi umožní čoraz hlbšie preniknúť do psychológie mladíka a dá celému výchovnému úsiliu eminentne pozitívny a presvedčivý charakter.

Vedomá voľba

69. Celková formácia kandidáta na kňazstvo má smerovať k pokojnej, presvedčenej a slobodnej voľbe vážnych záväzkov, ktoré bude musieť vo svedomí vziať na seba pred Bohom a pred Cirkvou.

Zanietenosť a veľkodušnosť sú vynikajúce vlastnosti mladých a keď sú usmernené, zaslúžia si, s Pánovým požehnaním, obdiv a dôveru Cirkvi, ako aj všetkých ľudí. Nech sa pred mladými nezamlčuje žiadna zo skutočných osobných i spoločenských ťažkostí, s ktorými sa svojou voľbou stretnú, aby ich nadšenie nebolo povrchné a namyslené. Ale bude správne, keď sa spolu s ťažkosťami rovnako pravdivo a jasne zdôrazní vznešenosť voľby, ktorá, ak na jednej strane vyvoláva fyzické a psychické prázdno, na druhej strane prináša vnútornú plnosť, schopnú z hĺbky ju sublimovať.

Askéza pre dozrievanie osobnosti

70. Mladí sa musia presvedčiť, že neprejdú po svojej ťažkej ceste bez osobitnej askézy, väčšej askézy, aká sa vyžaduje od všetkých ostatných veriacich a prislúcha tým, čo aspirujú na kňazstvo. Prísna, ale nie ubíjajúca askéza, ktorá je meditovaným a vytrvalým cvičením sa v tých čnostiach, čo robia z muža kňaza: sebazapieranie na najvyššom stupni, základná podmienka pre nasledovanie Krista¹¹⁴; pokora a poslušnosť ako vyjadrenie vnútornej pravdy a usmernenej slobody; múdrosť a spravodlivosť, sila a umiernenosť, čnosti, bez ktorých nemôže jestvovať pravý a hlboký náboženský život; zmysel pre zodpovednosť, vernosť a čnosť pri preberaní vlastných záväzkov; súlad medzi kontempláciou a činnosťou; odpútanosť a chudoba ducha, ktoré dajú silu a cveng evanjeliovej slobode; trvalo vydobýjaná čistota daná do súladu so všetkými ostatnými prirodzenými i nadprirodzenými čnosťami; pokojný a bezpečný styk so svetom, službe ktorému sa kandidát bude venovať pre Krista a pre jeho kráľovstvo.

Takto si aspirant na kňazstvo s pomocou Božej milosti vypestuje vyváženú, silnú a dozretú osobnosť, syntézu vrodenej a nadobudnutých prvkov, harmóniu všetkých schopností vo svetle viery a vnútorného spojenia s Kristom, ktorý si ho vybral pre seba a pre službu na spásu sveta.

Skúšobné obdobia

71. Aby sa však mohla s väčšou istotou posúdiť spôsobilosť mladíka na kňazstvo a aby sa znovu overilo, či dosiahol ľudskú a nadprirodzenú dozretosť majú na pamäti, že "v starostlivosti o duše je pre vonkajšie nebezpečenstvá ťažšie žiť dobre"¹¹⁵, bude vhodné, aby sa záväzok posvätného celibátu zachovával v určitých skúšobných obdobiach prv, než sa prijatím kňazstva stane trvalým a definitívnym¹¹⁶.

Voľba celibátu ako sebadarovanie

72. Keď sa dosiahne morálna istota, že dozretosť kandidáta dáva dostatočné záruky, bude schopný vziať na seba ťažký a príjemný záväzok kňazskej čistoty, ako úplné darovanie seba Pánovi a jeho Cirkvi. Záväzok celibátu, ktorý Cirkev objektívne pripája ku kňazskej vysviacke, takto urobí pod vplyvom Božej milosti úplne vedome a slobodne sám subjekt, samozrejme, nie bez obozretnej a múdrej rady skúsených duchovných učiteľov, ktorá nemá nič ukladať, ale urobiť toto veľké slobodné rozhodnutie vedomejším; v tomto slávnostnom okamihu, ktorý navždy rozhodne o celom jeho živote, kandidát pocíti nie ťarchu, uloženú zvonka, ale vnútornú radosť z rozhodnutia, ktoré urobil z lásky ku Kristovi.

II. KŇAZSKÝ ŽIVOT

Neustále vydobýjanie

73. Kňaz si nesmie myslieť, že vysviacka mu všetko zľahčí a že ho bude definitívne chrániť pred každým pokušením a nebezpečenstvom. Čistota sa nenadobúda raz navždy, ale je výsledkom prácného vydobývania a každodenného uplatňovania. Dnešný svet veľmi zdôrazňuje pozitívnu hodnotu lásky vo vzťahu medzi pohlaviami, ale aj znásobuje ťažkosti a riziká v tejto oblasti; preto kňaz, aby si so všetkou starostlivosťou uchránil dobro svojej čistoty a aby potvrdil jej vznešený zmysel, musí jasne a pokojne zvážiť svoje postavenie človeka vystaveného duchovnému zápasu proti zvädzaniu tela v sebe samom a vo svete, neprestajným obnovovaním predsavzatia čoraz väčšími zdokonaľovať svoju neodvolateľnú obeť, ktorá ho zaväzuje na úplnú, čestnú a reálnu vernosť.

Nadprirodzené prostriedky

74. Novú silu a novú radosť bude Kristov kňaz získavať tým, že si bude v meditácii a modlitbe prehĺbovať motívy vlastného darovania sa a presvedčenie, že si vybral to lepšie. Bude si pokorne a vytrvalo vyprosovať milosť vernosti, ktorá sa nikdy neodoprie tomu, kto o ňu s úprimným srdcom prosí využívajúc zároveň dostupné prirodzené i nadprirodzené prostriedky. Nebude zanedbávať najmä tie asketické normy, ktoré sú vyskúšané Cirkvou a v súčasnosti sú rovnako potrebné ako kedysi¹¹⁷.

Intenzívny duchovný život

75. Nech kňaz so všetkou láskou, na ktorú ho inšpiruje milosť pestuje najmä svoj dôverný vzťah s Kristom využívajúc jeho nevyčerpatelné a oblažujúce tajomstvo; nech nadobúda čoraz hlbší zmysel pre tajomstvo Cirkvi, mimo ktorého by sa mu jeho životný stav mohol javiť neopodstatnený a neprimeraný.

Kňazská zbožnosť, živena z najčistejšieho prameňa Božieho slova a najsvätejšej Eucharistie, prežívaná v dráme posvätnej liturgie, oživovaná nežnou a osvietenou úctou k Panne a Matke najvyššieho a večného Kňaza a Kráľovnej apoštolov¹¹⁸, napojí ho na pramene autentického duchovného života, ktorý jediný dáva solídny základ zachovávaniu posvätného panenstva.

Duch kňazskej služby

76. S milosťou a pokojom v srdci bude sa tak kňaz s veľkou odvahou vyrovnávať s mnohorakými záväzkami svojho života a svojej služby, nachádzajúc v nich - ak ich bude konať s vierou a horlivosťou - nové príležitosti, aby dokázal svoju úplnú príslušnosť ku Kristovi a k jeho tajomného Telu pre posvätenie vlastné aj iných. Kristova láska, ktorá ho pohýňa¹¹⁹, mu pomôže nezriekať sa najlepších citov svojej duše, ale sublimovať ich a prehĺbiť v duchu zasvätenia, nasledovať Krista, najvyššieho Kňaza, ktorý mal vnútornú účasť na živote ľudí, miloval ich a pre nich trpel¹²⁰, napodobňovať apoštola Pavla, ktorý so všetkými prežíval ich úzkosti¹²¹, aby vo svete vyžaroval svetlo a silu evanjelia Božej milosti¹²².

Ochrana pred nebezpečenstvami

77. Správne žiarlivý na vlastné úplné odovzdanie sa Pánovi nech sa kňaz vie chrániť pred citovými sklonmi, ktoré uvádzajú do pohybu nedostatočne osvietené a duchom neusmernené citovosť a nech dá pozor, aby si na

nebezpečné náklonnosti srdca nehľadal duchovné a apoštolské zdôvodnenia.

Mužná askéza

78. Kňazský život si vyžaduje rýdzu a bezpečnú duchovnú intenzitu, aby žila z Ducha a Duchu sa prispôbovala¹²³, potrebuje naozaj mužnú vnútornú i vonkajšiu askézu, lebo ten, kto z osobitného dôvodu prináleží Kristovi, v ňom a pre neho ukrižoval svoje telo s jeho vášňami a chuťami¹²⁴ nepochybujúc, že kvôli tomu bude musieť čeliť ťažkým a dlhotrvajúcim skúškam¹²⁵. Kristov služobník bude tak môcť lepšie ukázať svetu ovocie Ducha, ktorým je "láska, radosť, pokoj, zhovievavosť, láskavosť, dobrotá, vernosť, miernosť, zdržanlivosť"¹²⁶.

Kňazské bratstvo

79. Kňazská čistota sa spevňuje, stráži a chráni aj istým spôsobom života, istým prostredím a istou činnosťou, primeranou pre Božieho služobníka, ktorý musí maximálne podnecovať "vnútorné sviatostné bratstvo"¹²⁷, akému sa tešia všetci kňazi z moci kňazskej vysviacky. Náš Pán Ježiš učil o naliehavosti nového prikázania lásky a sám dal v jeho zachovávaní úžasný príklad, keď ustanovil sviatosť Eucharistie a katolíckeho kňazstva¹²⁸ a prosil nebeského Otca, aby láska, ktorou ho Otec od večnosti miloval, bola v jeho služobníkoch a On v nich¹²⁹.

Spoločenstvo ducha a života kňazov

80. Nech je teda medzi kňazmi dokonalé spoločenstvo ducha a intenzívna vzájomná modlitba, pokojné priateľstvo a pomoc každého druhu.

Kňazom nikdy nemožno dosť odporúčať istý druh spoločného života, úplne zameraného na službu v pravom zmysle slova duchovnú, časté stretnutia s bratskou výmenou myšlienok, rád, skúseností medzi spolubratmi, podnecovanie vzniku združení, ktoré napomáhajú kňazskú svätosť.

Láska k bratom v nebezpečenstve

81. Nech kňazi uvažujú nad napomenutím koncilu¹³⁰, ktorý ich vyzýva do spoločnej účasti na kňazstve, aby sa cítili ozaj zodpovední za spolubratov, znepokojených ťažkosťami, ohrozujúcimi Boží dar v nich. Nech sú ochotne k dispozícii tým, čo väčšmi potrebujú lásku, pochopenie, modlitby, diskretnú, ale účinnú pomoc, a môžu rátať s neobmedzenou čínorodou láskou zo strany tých, ktorí sú a majú byť ich nejopravdivejšími priateľmi.

Obnovovať rozhodnutie

82. Napokon by som vám chcel na doplnenie a spomienku na tento môj listovný rozhovor s vami, ctihodní bratia v episkopáte a s vami, kňazi a služobníci oltára, poradiť, aby si každý z vás zaumienil, že si rok čo rok vo výročitý deň kňazskej vysviacky, alebo všetci spolu na Zelený štvrtok, v tajomný deň ustanovenia kňazstva, obnovíte úplné a dôveryplné odovzdanie sa Kristovi Pánovi, znovu v sebe zapálite vedomie svojho vyvolenia do jeho božskej služby, a zároveň s pokorou a odvahou zopakujete svoj sľub trvalej vernosti jeho jedinečnej láske a svojmu najčistejšiemu obetovaniu sa¹³¹.

III. BOLESTNÉ DEZERCIE

Skutočná zodpovednosť

83. Teraz sa moje srdce s otcovskou láskou, s úzkosťou a veľkou bolesťou obracia na nešťastných, ale stále veľmi milovaných a veľmi žiadúcich mojich bratov v kňazstve, čo majú v duši natrvalo vtlačený posvätný charakter, ktorý dostali kňazskou vysviackou, ale nanešťastie boli alebo i sú neverní záväzkom, ktoré na seba vzali pri svojom zasvätení.

Ich poľutovaniahodný stav a súkromné i verejné dôsledky, ktoré z toho vyplývajú, privádzajú niektorých na myšlienku, či práve celibát nie je istým spôsobom zodpovedný za takéto drámy a pohoršenia, ktorými trpí Boží ľud. V skutočnosti zodpovednosť nepadá na posvätný celibát ako taký, ale na nie vždy dostatočné, obozretné a včasné zhodnotenie kandidáta kňazstva alebo na spôsob, akým posvätní služobníci žijú svoje úplné zasvätenie.

Dôvody na dišpenzy

84. Cirkev je veľmi citlivá na smutný osud týchto svojich synov a považuje za potrebné urobiť všetko, aby

predchádzala alebo zahojila rany, ktoré jej spôsobila ich zrada. Podľa príkladu mojich bezprostredných predchodcov b. p. aj ja som chcel a nariadil, aby sa vyšetrovanie prípadov, týkajúcich sa kňazskej vysviacky, rozšírilo na ďalšie závažné dôvody, nezahrnuté do súčasného kanonického práva¹³², ktoré môžu vyvolávať opodstatnené a skutočné pochybnosti o plnej slobode a zodpovednosti kandidáta kňazstva a o jeho súčnosti na kňazský stav, aby sa mohli oslobodiť tí, o ktorých prísny súdny proces účinne dokáže, že sú nespôsobilí.

Spravodlivosť a láska Cirkvi

85. Dišpenzy, ktoré sa prípadne udelia skutočne v minimálnom počte v porovnaní s veľkým počtom zdravých a hodných kňazov, zatiaľ čo sa spravodlivo postarajú o duchovné zdravie jednotlivcov, prejavia aj svoju starostlivosť o Cirkev ochranou posvätného celibátu a celostnej vernosti všetkých jej služobníkov. Keď toto Cirkev robí, tak vždy s horkosťou v srdci, najmä v osobitne bolestných prípadoch, v ktorých odmietnutie dôstojne niesť Kristovo príjemné jarmo spôsobila kríza viery alebo morálne slabosti, a preto je často výsledkom vlastnej zodpovednosti a pohoršlivé.

Smutná výzva

86. Keby títo kňazi vedeli, koľko bolesti, koľko nepokoja spôsobujú svätej Božej Cirkvi, uvažovali by, aká bola sláva a krása prijatých záväzkov a akým nebezpečenstvám idú v ústrety v tomto i v budúcom živote, boli by obozrenejší a uvážlivejší vo svojich rozhodnutiach, horlivejší v modlitbe a logickejší a odvážnejší v predchádzaní príčin ich duchovného aj morálneho zlyhania.

Materská starostlivosť Cirkvi

87. Matka Cirkvi sa s osobitným záujmom obracia k prípadom mladých kňazov, ktorí začali s nadšením a horlivosťou svoj život služby: nestáva sa im dnes ľahko, že v napätí z kňazskej služby zažijú momenty nedôvery, pochybnosti, vášne, šialenstva? Preto Cirkev chce, aby sa najmä v takýchto prípadoch vyskúšal každý presvedčovací prostriedok, aby priviedla kolísajúceho brata k pokoju, dôvere, pokániu, k novému začiatku; a len keď sa neukazuje žiadna možnosť prípad riešiť, nešťastný služobník sa vyčiarne z úradu, ktorý mu bol zverený.

Udelenie dišpenzu

88. Keď sa dokáže, že je pre kňazstvo stratený, ale má solídne a dobré predpoklady žiť po kresťansky ako laik, Apoštolská stolica, keď najprv preštuduje všetky okolnosti, so súhlasom miestneho ordinára alebo rehoľného predstaveného dopustí, aby nad bolesťou zvíťazila láska, a udelí niekedy každý požadovaný dišpenz, nie však bez uloženia skutkov nábožnosti a zadosťučinenia, aby v nešťastnom, ale stále drahom synovi zostal uzdravujúci znak materskej bolesti Cirkvi a živšie pripomenutie spoločnej potreby Božieho milosrdenstva.

Povzbudenie a upozornenie

89. Takáto disciplína, prísna a milosrdná zároveň, vždy inšpirovaná spravodlivosťou a pravdou, pri najväčšej opatrnosti a rezervovanosti bezpochyby prispeje k tomu, že sa dobrí kňazi upevnia v predsavzatí nebojácneho a svätého života a pre aspirantov na kňazstvo bude upozornením, aby sa pod múdрым vedením svojich vychovávateľov približovali k oltáru s úplnou dobrovoľnosťou, s najväčšou nazištnosťou, s elánom, aký zodpovedá Božej milosti a vôli Krista i jeho Cirkvi.

Útecha

90. A napokon, nemôžem sa s hlbokou radosťou nepoďakovať Pánovi tým, že vyzdvihnem skutočnosť, ako sa mnohí z tých, čo, žiaľ, boli dočasne neverní svojmu záväzku, s dojmavou dobrou vôľou utiekajú ku všetkým vhodným prostriedkom, hlavne k intenzívnemu životu modlitby, pokory, k vytrvalému pristupovaniu k sviatosti pokánia, a tak sú z milosti najvyššieho Kňaza znovu na správnej ceste a na radosť všetkých sa vrátili, aby boli jeho príkladnými služobníkmi.

IV. OTCOVSTVO BISKUPA

Biskup a jeho kňazi

91. Nenahraditeľnú a veľmi dôležitú pomoc, aby ľahšie a radostnejšie zachovávali prijaté záväzky, majú naši najdrahší kňazi právo i povinnosť hľadať u vás, ctihodní bratia v episkopáte. Vy ste ich prijali a usmernili na kňazstvo, vy ste im položili ruky na hlavu, k vám sa pričlenili kňazskou cťou a mocou sviatosti kňazskej

vysviacky, vás sprítomňujú v ich spoločenstvách veriacich, s vami sú spojení veľkodušným a spoľahlivým duchom, keď berú na seba, podľa svojej hodnosti, vaše úrady a vašu starostlivosť¹³³. Tým, že si zvolili posvätný celibát, nasledovali príklad prelátov východu i západu, platný od najstarších čias: to je nový dôvod spoločenstva medzi biskupom a kňazom a priaznivým faktorom, aby ho intímnejšie prežívali.

Zodpovednosť a pastoračná láska

92. Všetka Ježišova nežnosť k apoštolom sa zjavne prejavila, keď ich urobil služobníkmi svojho skutočného i mystického Tela¹³⁴ a aj vy, v ktorých osobe "je uprostred veriacich prítomný Pán Ježiš Kristus, najvyšší veľkňaz"¹³⁵, viete, že tým najlepším, čo je vo vašom srdci a vo vašich pastoračných starostiach, ste povinní kňazom a mladým, ktorí sa pripravujú nimi stať¹³⁶. Žiadnym iným spôsobom nemôžete lepšie prejsť svoje presvedčenie, ako tým, že s vedomou zodpovednosťou a úprimnou a nepremožitelnou láskou budete viesť výchovu seminaristov a všemožne pomáhať kňazom zachovávať vernosť svojmu povolaniu a svojim povinnostiam.

Srdce biskupa

93. Ľudská osamotenosť kňaza, ktorá je nie na poslednom mieste dôvodom znechutenia a pokúšenia, nech sa zaplní predovšetkým vašou bratskou a priateľskou prítomnosťou a skutkami¹³⁷. Skôr ako budete predstavenými a sudcami, buďte pre svojich kňazov učiteľmi, otcami, priateľmi a dobrými, milosrdnými bratmi, pripravenými pochopiť, spocítiť, pomôcť. Všetmožne povzbudzujte svojich kňazov k osobnému priateľstvu a dôverivej otvorenosti voči vám, ktorá nepotlačí, ale v pastoračnej láske prevýši vzťah juridickej poslušnosti, aby sama poslušnosť bola ochotnejšia, oddanejšia a istejšia. Oddané priateľstvo a synovská dôvera k vám umožnia kňazom včas vám otvoriť svoje vnútro, zveriť sa vám s ťažkosťami, istí si, že vždy majú k dispozícii vaše srdce, aby doň mohli vložiť aj svoje prípadné prehry bez otrockého strachu z trestu, ale so synovským očakávaním usmernenia, odpustenia a pomoci, ktorá im dodá chuti s novou dôverou nastúpiť na svoju namáhavú cestu.

Autorita a otcovstvo

94. Ctihodní bratia, vy všetci ste určite presvedčení, že znovu vrátiť kňazskej duši radosť a nadšenie pre vlastné povolanie, vnútorný pokoj a spásu, je naliehavá a slávna služba, ktorá má nedozerný vplyv na množstvo duší. Ak budete v istom okamihu nútení použiť svoju autoritu a spravodlivú prítomnosť voči tým niekoľkým, ktorí keď najprv odporovali vášmu srdcu, svojím správaním vyvolávajú v Božom ľude pohoršenie, keď budete robiť potrebné opatrenia, navrhnite im predovšetkým pokánie. Napodobňujúc Pána Ježiša, pastiera a biskupa našich duší¹³⁸, nelámte nalomenú trstinu, ani nezaháňajte hasnúci knôtik¹³⁹; hojte ako Ježiš rany, zachraňujte, čo bolo stratené¹⁴⁰, s úzkosťou a láskou hľadajte stratenú ovečku, aby ste ju znovu priviedli do tepla ovčince¹⁴¹ a pokúšajte sa ako on až do krajnosti¹⁴² privolať späť neverného priateľa.

Učiteľský úrad a bdelosť

95. Sme si istý, ctihodní bratia, že nezanedbáte nič, aby ste svojou náukou a múdrosťou, svojou pastoračnou horlivosťou vo vašom klére vytrvalo pestovali ideál posvätného celibátu a nestratíte z dohľadu kňazov, čo opustili Boží dom, ktorý je ich skutočným domom, nech je záver ich bolestného dobrodružstva akýkoľvek, lebo oni navždy zostanú vašimi synmi.

V. ÚLOHA VERIACICH

Zodpovednosť celého Božieho ľudu

96. Kňazská čnosť je majetkom celej Cirkvi, nie je to ľudské bohatstvo a sláva, ktorá prináša úžitok a buduje celý Boží ľud; adresujem preto svoje srdečné a naliehavé povzbudenie všetkým veriacim, mojim synom v Kristovi, aby sa aj oni cítili zodpovední za čnosť ich bratov, ktorí prevzali poslanie slúžiť im v kňazstve pre ich spásu. Nech sa modlia a pričíňujú o kňazské povolania a nech kňazom pomáhajú oddane a so synovskou láskou, s vnímavou spoluprácou, so zámerným úsilím poskytnúť im posilu radostnou odpoveďou na ich pastoračnú starostlivosť. Nech povzbudzujú týchto svojich otcov v Kristovi prekonávať ťažkosti každého druhu, s ktorými sa stretávajú, keď si majú verne plniť povinnosti a budovať svet. Nech v duchu viery a kresťanskej lásky pestujú v sebe hlbokú úctu a jemnú zdržanlivosť voči kňazovi, osobitným spôsobom vzhľadom na jeho postavenie človeka úplne zasväteného Kristovi a Cirkvi.

Výzva laikom

97. Obraciam sa s výzvou osobitne na tých laikov, ktorý vytrvalejšie a intenzívnejšie hľadajú Boha a smerujú ku kresťanskej dokonalosti vo svete. Svojím oddaným a srdečným priateľstvom môžu byť posvätným služobníkom veľkou pomocou. Laici totiž, začlenení do časného poriadku a zároveň zaangažovaní do veľkodušnejšej a dokonalejšej odpovede na krstné povolanie, sú v niektorých prípadoch schopní osvecovať a posilňovať kňaza, ktorý ponorený do tajomstva Krista a Cirkvi, v istých situáciách a pod vplyvom nekalého ducha sveta môže utrpieť ujmu na celistvosti svojho povolania. Takto si celý Boží ľud uctí Pána Ježiša v tých, ktorí ho zastupujú a o ktorých povedal: "Kto vás prijíma, mňa prijíma. A kto prijíma mňa, prijíma toho, ktorý ma poslal"¹⁴³, sľubujúc istú odmenu tomu, kto akýmkoľvek spôsobom preukáže lásku jeho vyslancom¹⁴⁴.

ZÁVER

Orodovanie Márie

98. Ctihodní moji bratia, pastieri Božieho stáda, ktoré je po celej zemeguli a najmilovanejší bratia kňazi, moji synovia, keď sa chystám ukončiť tento list, ktorý vám adresujem s otvorenou dušou a s celou láskou v Kristovi, pozývam vás, aby ste s novou dôverou a synovskou nádejou obrátili svoj pohľad na najláskavejšiu Matku Ježiša a Matku Cirkvi s prosbou o orodovanie za katolícke kňazstvo. V nej Boží ľud obdivuje a zveľbuje predobraz a vzor Kristovej Cirkvi v poriadku viery, lásky a dokonalého spojenia s ním. Nech Panna a Matka Mária vymôže pre Cirkev, ktorú tiež nazývajú pannou a matkou¹⁴⁵, aby jej pokornou a trvalou slávou bola vernosť jej kňazov vznešenému daru panenstva a aby mohla vidieť, ako čoraz väčšmi prekvitá a čoraz väčšmi si ho cenia vo všetkých prostrediach, aby tak na zemi zhustli rady tých, ktorí nasledujú Božieho Baránka, kamkoľvek pôjde¹⁴⁶.

Pevná nádej Cirkvi

99. Cirkev nahlas proklamuje túto svoju nádej v Krista je si vedomá dramatického nedostatku kňazov vzhľadom na duchovné potreby obyvateľov zeme, ale je pevná vo svojom očakávaní, založenom na nekonečných a tajomných prameňoch milosti, že duchovná kvalita posvätných služobníkov splodí aj kvantitu, lebo Boh všetko môže¹⁴⁷.

V tejto viere a v tejto nádeji nech je s prianím nebeských milostí pre všetkých dôkazom mojej otcovskej priazne apoštolské požehnanie, ktoré zo srdca udeľujem.

Pavol VI.

V Ríme, pri Sv. Petrovi, 24. júna, na sviatok sv. Jána Krstiteľa, v roku 1967, v piatom roku nášho pontifikátu.

POZNÁMKY

1 List z 10. októbra Em. Card. E. Tisserantovi, prečítaný na 146. gen. zhromaždení 11. októbra.

2 Mt 19,11-12.

3 1Tim 3,2-5; Tit 1,5-6.

4 II. vat. koncil, Dekr. Christus Dominus, č.35; Apostolicam actuositatem, č.1; Presbyterorum ordinis, čč.10, 11; Ad Gentes, čč.19, 38.

5 Porov. Mt 19,11.

6 Jn 4,10.

7 Mt 5,13-14.

8 Mt 5,7.

9 Gaudium et spes, č.62.

10 Ef 5,25-27.

11 Presbyterorum ordinis, č.16.

12 Jn 16,13.

13 Dei Verbum, č.8.
14 Lumen gentium, č.28; Presbyter. ordinis, č.2.
15 1Kor 4,1.
16 1Kor 11,1.
17 Jn 3,5; Tit 3,5.
18 Jn 4,34; 17,4.
19 2Kor 5,17; Gal 6,15.
20 Gal 3,28.
21 Gn 2,18.
22 Mt 19,3-8.
23 Jn 2,1-11.
24 Ef 5,32.
25 Hebr 8,6.
26 1Kor 7,33-35.
27 Presbyt. ordinis, č.16.
28 Mt 13,11; Mk 4,11; Lk 8,10.
29 2Kor 5,20.
30 Jn 15,15; 20,17.
31 Jn 17,19.
32 Lk 18,29-30.
33 Presbyter. ordinis, č.16.
34 Mt 19,11-12.
35 Tamže, 12.
36 Lk 18,30.
37 Mk 10,29.
38 Mt 19,29.
39 Mk 1. (Neúplný citát - pozn. KVAS)
40 Jn 15,135 (správne má byť 15,13 - pozn. KVAS); 3,16.
41 Mk 10,21.
42 Lumen gentium, č.42.
43 Fil 3,12.
44 Ef 5,25-27.
45 Jn 1,13.
46 Lumen gentium, č.42.
47 Presbyter ordinis, č.14.
48 Lk 2,49; 1Kor 7,32-33.
49 Hebr 9,24; 7,25.
50 Presbyter. ordinis, č.14.
51 Sk 6,4.
52 Presbyter. ordinis, č.5.
53 Jn 12,24.
54 1Kor 15,31.
55 2Kor 12,55.
56 Optatam totius, č.10.
57 Presbyter. ordinis, č.16.
58 Jn 17,18.
59 Rim 1,14.
60 Jn 18,36.

- 61 Gaudium et spes, č.39.
- 62 Lumen gentium, č.5.
- 63 Fil 3,20.
- 64 1Jn 3,2.
- 65 Lumen gentium, č.48.
- 66 Mt 22,30.
- 67 1Jn 2,16.
- 68 Perfectae caritatis, č.12.
- 69 1Kor 7,29-31.
- 70 Kol 3,1-4.
- 71 Tertulian, De exhor. castitatis, 13; P.L. 2,930; Sv. Epifánius, Adv. haer. II,48,9 a 59,4; P.G. 41,869,1025; Sv. Efrém, Carmina nisibena, XVIII, XIX, ed. G. Bickell, Lipsko 1866, s.122; Euzébius Cézarejský, Demonstr. evang., 1,9; P.G. 33,757; Sv. Ambróz, De offic. ministr., 1,50; P.L. 16,97 ss.; Sv. Augustín, De moribus Eccl. cathol., 1,32; P.L. 32,1339; Sv. Hieronym, Adv. Vigilant., 2; P.L. 23, 340-41; Sinesius tolm. biskup, Epist., 105; P.G. 66,1485.
- 72 Po prvýkrát na Elvirskom koncile v Španielsku (c.a. 300), c.33; Mansi II,11.
- 73 Sess. XXIV, can. 9-10.
- 74 Can. 132, §1.
- 75 Sv. Pius X., Exhort. Haerent animo, 4.aug. 1908: AAS, 41, 1908, ss.555-577; Benedikt XV., List pražskému arcibiskupovi F.Kordáčovi, 29.jan. 1920: AAS, 12,1920, s.57n.; Alloc. Consist., 16.dec. 1920: AAS, 12,1920, ss. 585,588; Pius X., Enc. Ad catholici sacerdotii, 20.dec. 1935: AAS, 28, 1936, ss.24-30; Pius XII., Adhort. Ap. Menti Nostrae, 23.sept. 1950: AAS, 42, 1950, ss. AAS, 657-702; Enc. Sacra virginitas, 23.marca 1954: AAS, 46, 1954, ss.161-191; Ján XXIII., Enc. Sacerdotii Nostri primordia, 1.augusta 1959: AAS, 51, 1959, ss.554-556.
- 76 Prejav II. na Rímskej synode 26.jan. 1960: AAS, 52, 1960, ss.235-236.
- 77 Can.6,12,13,48; Mansi XI, 944-948, 965.
- 78 Presbyter. ordinis, č.16.
- 79 De virginitate, 13; P.G. 46,381-382.
- 80 De sacerdotio, 1.III: P.G. 48, 642.
- 81 Lumen gentium, č.č.21,28,64.
- 82 Tamže, č.29.
- 83 Tamže, č.42.
- 84 Presbyter. ordinis, č.16.
- 85 Optatam totius, č.2; Presbyter. ordinis, č.11.
- 86 Rim 3,23.
- 87 2Kor 8,23.
- 88 Ef 1,6.
- 89 Fil 1,8.
- 90 Lk 12,32.
- 91 Mt 28,20.
- 92 Jn 16,33.
- 93 Mk 4,26-29.
- 94 Mt 9,37-38.
- 95 1Kor 1,20-31.
- 96 Fil 4,13.
- 97 1Kor 3,6-7.
- 98 Vyznania, X,29,40; P.L. 32, 796.
- 99 Gn 1,26-27.
- 100 1Jn 4,8-16.
- 101 1Jn 3,16-18.
- 102 Porov. 1Sol 2,11; 1Kor 4,15; 2Kor 6,13; Gal 4,19; 1Tim 5,1-2.
- 103 1Kor 2,15.

104 Hebr 5,1.
105 1Kor 14,4nn.
106 Presbyter. ordinis, č.3.
107 Jn 13,1.
108 Jn 16,32.
109 Jn 13,16; 15,18.
110 Jn 15,15-16,20.
111 1Tim 6,11.
112 Optatam totius, čč.3-11; porov. Perfectae caritatis, č.12.
113 Mt 5,37.
114 Mt 16,24; Jn 12,25.
115 Sv. Tomáš Akvinský, Summa th. II-II, q.184,a. 8c.
116 Optatam totius, č.12.
117 Presbyter. ordinis, č.16,18.
118 Tamže, č.18.
119 2Kor 5,14.
120 Hebr 4,15.
121 1Kor 9,22; 2Kor 11,29.
122 Sk 20,24.
123 Gal 5,25.
124 Gal 5,24.
125 1Kor 9,26-27.
126 Gal 5,22-23.
127 Presbyter. ordinis, č.8.
128 Jn 13,15 a 34,35.
129 Jn 17,26.
130 Presbyter. ordinis, č.8.
131 Rim 12,1.
132 CIC, can.214.
133 Lumen gentium, č.28.
134 Jn 13-17.
135 Lumen gentium, č.21.
136 Presbyter ordinis, č.7.
137 Tamže.
138 1Pt 2,25.
139 Mt 12,20.
140 Mt 18,11.
141 Lk 15,4nn.
142 Lk 22,48.
143 Mt 10,40.
144 Tamže, 14,4.
145 Lumen gentium, čč.63,64.
146 Zjv 14,4.
147 Mk 10,27; Lk 1,37.